

Воробйов Сергій Валерійович,
*директор наукової лабораторії
«Центральноукраїнський академічний хаб»;
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління;
Національна академія статистики, обліку і аудиту*

МОЖЛИВОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВИРОБЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ

Стрімкий розвиток сучасних технологій і поширення доступних інструментів штучного інтелекту (далі – ШІ, англ. AI – Artificial Intelligence) відкрили нові можливості для планування та реалізації управлінської, контрольної-наглядової та інших видів діяльності в публічному секторі.

Разом з тим, в Україні ШІ в переважній більшості розглядається через призму автоматизації процесів інформаційної (обробка текстових даних) та аналітичної діяльності (обробка статистичних даних), на відміну від світової практики [1], де вже більше десяти років тривають дослідження інструментів AI, на предмет їх застосування у виробленні управлінських рішень повного циклу – від збору статистичних та обробки аналітичних даних до моделювання, симуляції та вироблення найбільш ефективних управлінських рішень на основі згаданих даних, з урахуванням швидко зростаючих можливостей машинного навчання (далі – МЛ, англ. Machine Learning, ML), шляхом створення та впровадження систем підтримки прийняття рішень (далі – СППР), що не лише здатні обробляти великі обсяги даних, а й приймати безпосередню, активну участь у реагуванні та управлінні ризиками під час надзвичайних ситуацій.

Відтак, дослідження можливостей штучного інтелекту для вироблення управлінських рішень повного циклу в публічному секторі та узагальнення зарубіжного досвіду щодо застосування ШІ, як інноваційної технології публічного управління, на теренах України є актуальною науковою і практичною проблемою для забезпечення розвитку країни у світовому технологічному тренді.

Питанням регулювання функціонування штучного інтелекту, як міждисциплінарного об'єкта дослідження у сферах публічного управління, економіки, менеджменту, права та інших, присвячені роботи: О. Баранова, О. Вінника, О. Радутного, І. Філіпова.

Узагальнення зарубіжного досвіду щодо застосування ШІ здійснювали О. Гиляка, В. Пилипчук, М. Стефанчук, К. Єфремова. Ю. Тюрю.

Дослідження щодо впровадження ШІ в країнах, які є лідерами цифровізації публічного управління та розробкам у сфері GovTech, містяться у роботах С. Квітки, Н. Новіченко, О. Бардах.

В сучасних умовах цифрового розвитку, штучний інтелект стрімко трансформує різні сфери діяльності людини і публічне управління не є

виключенням у цих процесах. Його потенціал у виробленні управлінських рішень відкриває нові можливості для оптимізації процесів, підвищення ефективності та прозорості в державному секторі. В умовах постійного зростання складності суспільних викликів, ШІ може розглядатись як один з ключових інструментів для забезпечення оперативності прийняття найбільш адаптованих до умов оточуючого середовища рішень у публічному секторі, а нові можливості, в частині симуляції і прогнозування наслідків, забезпечують інший рівень оцінки ризиків можливих сценаріїв.

Разом з тим, на нашу думку, потрібно приділити більше уваги врегулюванню питань чіткого формулювання поняття ШІ на основі зарубіжного досвіду провідних науковців, оскільки наявність як регуляторних рамок, так і чітких, науково-обґрунтованих тлумачень, є запорукою стандартизованого підходу до розуміння сутності, змісту, а головне можливостей інновацій, значно знижуючи вірогідність появи юридичних та етичних проблем при використанні ШІ у публічному секторі.

Так, у Національній академії публічного управління Сполучених Штатів Америки штучний інтелект розглядається як технології, що дозволяють комп'ютерам і машинам виконувати завдання, які вимагають людського інтелекту або здібностей, таких як візуальне сприйняття, прийняття рішень, міркування та переклад [2].

Натомість, в Україні визначення штучного інтелекту охарактеризовано як «організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань», що унормовано відповідним актом Кабінету Міністрів України [3].

Тобто, з наведених вище визначень випливає, що зарубіжні дослідники розглядають ШІ як самостійне джерело прийняття рішень, яке забезпечує повний цикл вироблення, впровадження та контролю за виконанням управлінських рішень, натомість, в Україні мова йде про «певні моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначення способів досягнення поставлених завдань», що певною мірою ототожнює ШІ з традиційними цифровими технологіями, які не мають компоненти МЛ, та, відповідно, за своєю суттю є лише допоміжними інформаційно-аналітичними інструментами у процесах управлінської діяльності.

На нашу думку, такий підхід залишає поза увагою суттєві відмінності технологій ШІ та інших цифрових технологій, який знижує точність наукових дефініцій, даючи достатньо широке поле для різноманітних інтерпретацій поняття ШІ, що в свою чергу може призводити до неоднозначних формулювань, помилково вказуючи на не притаманні інструментам ШІ ознаки, та, як наслідок, призводить до поверхневого розуміння наявних можливостей сьогодення, в

контексті автоматизації процесів публічного управління. При цьому, потрібно розуміти, що ШІ може бути інтегрований до переважної більшості інших цифрових технологій та систем (пошукових, аналітичних, інформаційно-комунікаційних, тощо), після чого ефективність таких інструментів буде значно збільшено [4].

Враховуючи викладене, можна констатувати, що Україна знаходиться на початковому етапі впровадження та використання передових інновацій для потреб публічного управління і, хоча, ШІ безумовно має перспективи у публічному секторі, питання як практичного застосування технологій, так і удосконалення теоретичних положень щодо обґрунтування необхідності їх інтеграції в управлінські процеси безумовно потребує подальшого дослідження.

Крім того, важливими аспектами залишаються розробка нормативно-правової бази, підвищення рівня цифрової грамотності публічних службовців та створення розгалуженої інфраструктури, як технологічної основи для ефективного використання інструментарію ШІ, що в сукупності сприятиме підвищенню ефективності публічного управління і покращенню взаємодії між державою та громадянами.

Список використаних джерел

1. Abbate T., Bassano C., Coppola A., Miranda S., Rarità L. «A knowledge-based decision support system for the service quality improvement in organizations,» in 7th International Workshop of Information Logistics and Knowledge Supply, ILOG. 2014. pp. 49–60.

2. Artificial intelligence and its impact on public administration national academy of public administration. Standing panel on technology leadership's working group on artificial intelligence and robotics and the impact on public administration. URL: https://napawash.org/uploads/academy_studies/9781733887106.pdf

3. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

4. Можливості застосування ШІ у правозастосовчій діяльності : Національний круглий стіл "Цифрове майбутнє соціального захисту: від реформ до резильєнтності" / БО "Благодійний фонд "Право на захист" // 26 березня 2024 року. URL: <https://youtu.be/6rID0qSyUmE>